

Aan de commissie VWS van de Tweede Kamer

Via: cie.vws@tweedekamer.nl

De Bilt, 02-09-2025

Betreft: Aandachtspunten NVA voor debat Gehandicaptenbeleid 09.09.25

Geachte leden van de VWS-commissie van de Tweede Kamer,

Op dinsdag 9 september debatteert u over het Gehandicaptenbeleid. Graag deelt de Nederlandse Vereniging voor Autisme (NVA) onderstaande punten met u. Aangezien ook de Werkagenda VN-verdrag Handicap (hierna: Werkagenda) op de agenda staat, gaat het hierbij ook om onderwerpen uit deze agenda.

Zorgen over verslechtering gehandicaptenzorg

Na 2026 dreigen forse bezuinigingen in de gehandicaptenzorg. Dit zet de kwaliteit van de zorg en daarmee de kwaliteit van leven van mensen met een beperking ernstig onder druk. Op veel plekken dreigt de zorg door een ondergrens te zakken: te weinig personeel en een gebrek aan vertrouwde gezichten voor mensen die juist veel behoefte hebben aan nabijheid en continuïteit. Dit kan leiden tot een forse toename van moeilijk verstaanbaar gedrag en daarmee mogelijk tot een toename van onwenselijke vrijheidsbeperkende maatregelen.

Een bijzonder kwetsbare groep vormen mensen met autisme en een (ernstige) verstandelijke beperking. Vaak is er bij hen sprake van 'moeilijk verstaanbaar gedrag' en wonen zij met een VG7-indicatie in een instelling. De kosten voor deze zorg nemen toe, terwijl de tarieven niet meegroeien. Hierdoor nemen instellingen minder bewoners op, met lange wachtlijsten en schrijnende situaties voor mensen met autisme en een verstandelijke beperking en hun naasten tot gevolg.

Alles bij elkaar gaat het om een verslechtering van de zorg voor mensen met autisme en een (ernstige) verstandelijke beperking. Dit is in strijd met het VN-verdrag Handicap dat geen verslechtering toestaat.

De bezuinigingen in de gehandicaptenzorg moeten van tafel. De vergoedingen voor de zorg voor mensen met een VG7-indicatie moeten kostendekkend zijn voor zorgverleners en zorginstellingen.

Het recht om op te groeien en te wonen in de eigen huiselijke omgeving

In Nederland worden kinderen, jongeren en volwassenen met een (ernstige) verstandelijke beperking en autisme nog altijd op grote schaal in een instelling geplaatst. Ouders die hun kind liever zelf opvoeden en verzorgen, in hun eigen vertrouwde woonomgeving, krijgen hierbij nauwelijks ondersteuning. Ook is cruciale zorg, bijvoorbeeld psychiatrische zorg, slecht toegankelijk voor kinderen en volwassenen met een (ernstige) verstandelijke handicap die niet in een instelling wonen. Daarnaast is er een groot gebrek aan geschikte woningen.

In de Werkagenda moet veel meer aandacht komen voor de- institutionalisering van mensen met een beperking. Concreet betekent dit dat er voldoende zorg en ondersteuning beschikbaar moet komen in de eigen woonomgeving. Ook moeten er voldoende inclusieve woningen komen.

Het leerlingenvervoer hoort niet thuis in het doelgroepenvervoer

Leerlingenvervoer moet volgens de NVA zo snel mogelijk worden losgekoppeld van het bredere onderwerp 'doelgroepenvervoer' in de Werkagenda. Volgens deze Werkagenda is doelgroepenvervoer "een alternatief voor mensen die niet (volledig) met het openbaar vervoer kunnen reizen." Leerlingenvervoer is echter een alternatief voor kwetsbare kinderen die - vaak tot hun verdriet - niet terecht kunnen op de school in hun buurt omdat die niet inclusief genoeg is. Om onderwijs te kunnen krijgen, gaan zij noodgedwongen naar een school ver weg. Met alle negatieve gevolgen van dien, zoals het gebrek aan vriendjes in de buurt.

Het minste dat deze kinderen en hun ouders mogen verwachten, is dat zij veilig en op een prettige manier aankomen op die school ver weg. Dit is volgens de NVA logischerwijs de verantwoordelijkheid van het ministerie van Onderwijs. En niet, zoals nu nog het geval is, van gemeenten. De huidige problemen met het leerlingenvervoer zijn onacceptabel en onverantwoord. Ze leiden tot onderwijsachterstanden, stress bij kwetsbare leerlingen en hun ouders en zelfs tot schooluitval. Duidelijk is na al die jaren dat gemeenten niet in staat zijn om dit grote probleem op te lossen, zoals ook de Kinderombudsman in 2024 al heeft geconcludeerd.

Leerlingenvervoer moet worden losgekoppeld van het doelgroepenvervoer, ook in de Werkagenda. Leerlingenvervoer moet onder de verantwoordelijkheid komen te vallen van het ministerie van Onderwijs.

Ongelijke behandeling door gemeenten

Terecht wees het VN-comité er onlangs op dat de verschillen tussen gemeenten in Nederland als het gaat om de voorzieningen voor mensen met een beperking oneerlijk zijn en moeten verdwijnen. Zo merken mensen met autisme dat levensloopbegeleiding in de ene gemeente wel, en in de andere niet wordt vergoed. Terwijl laagdrempelige levensloopbegeleiding voor veel mensen met autisme van cruciaal belang is, vooral tijdens ingrijpende overgangsmomenten. Om een einde te maken aan de oneerlijke verschillen tussen gemeenten, zijn landelijke normen en richtlijnen nodig, conform de motie Ceder. Dit moet ook als maatregel worden opgenomen in de Werkagenda.

Er moeten zo snel mogelijk landelijke normen en richtlijnen komen voor het sociaal domein, conform de motie Ceder uit 2024. Dit moet ook als maatregel worden opgenomen in de Werkagenda.

Mensen met autisme mogen niet langer worden geweigerd door GGZ-aanbieders

Als eerste zorgverzekeraar zal Menzis vanaf 2026 geen overeenkomst meer sluiten met GGZ-aanbieders die cliënten met (een vermoeden van) autisme weigeren. Andere zorgverzekeraars zouden dit voorbeeld moeten volgen om zo - in lijn met het VN Verdrag Handicap - te zorgen voor een betere toegang tot mentale zorg voor mensen met autisme.

Verzekeraars moeten worden aangespoord om, in navolging van Menzis, geen contracten meer te sluiten met GGZ-aanbieders die cliënten met (een vermoeden van) autisme weigeren.

Een autisme-tolk tijdens verhoren voorkomt onnodige misverstanden

Als mensen met autisme worden verhoord door de politie, gaat er veel mis in de communicatie. Vragen die worden gesteld door de politie zijn bijvoorbeeld lang niet altijd helder en eenduidig. Ook doorzien mensen met autisme soms niet goed wat de bedoeling van een vraag is. Als gevolg van de stress kunnen mensen met autisme bovendien gedrag vertonen dat de politie niet kan plaatsen. Een recept voor misverstanden. Om politieverhoren goed te laten verlopen, moeten mensen met autisme recht krijgen op een zogeheten 'autisme-tolk'. Dat is een vertrouwd iemand die de autistische persoon

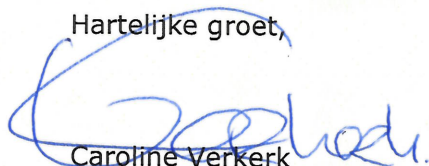
indien nodig gerust kan stellen en beide partijen kan helpen bij de communicatie. Een levensloopbegeleider zou deze rol bijvoorbeeld op zich kunnen nemen.

Mensen met autisme moeten recht krijgen op een autismetolk tijdens politieverhoren.

Wij hopen dat u bovenstaande punten wilt meenemen tijdens het debat van 9 september. Mocht u een nadere toelichting willen, neem dan gerust contact met ons op. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onze beleidsadviseur Julie Wevers: 06-18937467

Wij wensen u een goed debat!

Hartelijke groet,

Caroline Verkerk
directeur